

Reactie op het rapport van de commissie
Brouwer

Bijlage nummer 7a
Horend bij Eerste Halfjaarbericht politie 2023

Inleiding

In deze bijlage ga ik nader in op de bevindingen van de commissie Brouwer aangaande de feiten en omstandigheden voorafgaand aan het overlijden van de heer Versteege. Ik reageer in deze bijlage op deze bevindingen en ga in op de ingezette verbeteringen. Verder ga ik in op de analyse van de rode draden uit de drie onderzoeken van de commissie Brouwer.

Onderzoek naar de feiten en omstandighende voorafgaand aan het overlijden van de heer Versteege

Bevindingen van de commissie Brouwer

De uitkomst van het initiële feitenonderzoek van de politie uit 2020 was dat er fouten waren gemaakt en de heer Versteege niet is behandeld met de zorgvuldigheid die hij mocht verwachten. Op basis van het feitenonderzoek kon de politie geen uitspraak doen over een relatie tussen de gemaakte fouten en de suïcide van de heer Versteege. Ook de commissie Brouwer kan op basis van de beschikbare informatie geen oorzakelijk verband leggen tussen de gebeurtenissen op het werk en het overlijden van de heer Versteege. De commissie constateert dat de beschikbare informatie niet dusdanig is dat er een oorzakelijk verband kan worden aangetoond tussen de gebeurtenissen op het werk en het overlijden van de heer Versteege. De commissie geeft aan dat over dit verband ook geen veronderstelling kan worden gedaan.

De commissie gaat in haar rapport in detail in op de feiten en omstandigheden in aanloop naar het overlijden van de heer Versteege. Uit het rapport komt een indringend beeld naar voren van de gang van zaken met betrekking tot zijn verplaatsing naar een andere functie en een andere plek in de organisatie.

De commissie Brouwer schrijft dat een opeenstapeling van ernstige fouten en grove nalatigheid van de politieorganisatie in de omgang met de heer Versteege, hem raakten en uit zijn mentale evenwicht brachten. Los van het feit dat het effect op de heer Versteege van die ernstige fouten en grove nalatigheid bezien moet worden in het licht van zijn mentale kwetsbaarheid, kwalificeert de commissie de opstelling van de organisatie richting de heer Versteege achteraf als minachting.

De commissie stelt dat de ernstige fouten en grove nalatigheid achteraf herleidbaar tot besluiten en handelingen van individuele personen, simpelweg omdat het management en beheer van de politieorganisatie altijd mensenwerk is. Echter, volgens de commissie betekent dat niet dat individuele personen hiervoor uiteindelijk verantwoordelijk mogen worden gehouden. Volgens de commissie hoort de last hiervan te drukken op het grotere verband van de Landelijke Eenheid en het korps. Geen van de betrokken individuen had de vooropgezette intentie om de heer Versteede zo slecht te behandelen.

De commissie duidt de heer Versteede als een –waarschijnlijk- hoogbegaafd persoon, met grote toegevoegde waarde voor de politieorganisatie vanwege zijn kennis en kunde.

Los van de ernstige fouten en nalatigheid die de commissie constateert, is de miskennis van zijn unieke persoonlijkheid en het verkeerd begrijpen van zijn uitingen en gedrag, naar de mening van de commissie een factor geweest in de steeds verdere escalatie tussen de heer Versteede en de organisatie. Deze situatie moet ook geplaatst worden in de situatie waarin de Dienst Specialistische Operaties zich toen bevond, met een grote span of control voor de teamchef en een profiel van leidinggevendenden dat niet toegespitst was op leiding geven aan hoger opgeleiden, laat staan hoogbegaafden.

Reactie

De heer Versteede overleed in december 2019. In die periode werden de medewerkers van de gehele Dienst Specialistische Operaties, inclusief de leiding, geconfronteerd met een organisatie die niet toegerust was op de taak die daarvan werd gevraagd en waarbinnen sprake was van onderliggende problematiek. Naar aanleiding van verontrustende signalen had mijn ambtsvoorganger in 2019 de Inspectie Justitie en Veiligheid al verzocht om onderzoek te doen naar de kwaliteit van de taakuitvoering van enkele onderdelen van de Landelijke Eenheid, waaronder de Dienst Specialistische Operaties. De Inspectie heeft zich in dit onderzoek specifiek gericht op de Afdeling Afgeschermde Operaties. In 2021 werd daarnaast de commissie Schneiders ingesteld om te adviseren over de positie van de Landelijke eenheid in het politiebestedel.

De bevindingen die de Inspectie Justitie en Veiligheid en de commissie Schneiders enkele jaren na het overlijden van de heer Versteede hebben gedaan, sluiten aan op de bevindingen van de commissie Brouwer ten aanzien van de werkomstandigheden van de heer Versteede. De commissie Schneiders constateerde in haar tussenadvies¹ dat de span of control (het aantal medewerkers waarvoor de teamchef formeel de personeelsverantwoordelijkheid draagt) in verschillende delen van de organisatie te groot is. De Inspectie Justitie en Veiligheid constateerde in haar rapport over de Dienst Specialistische Operaties² dat het dagelijks functioneren van medewerkers zich onttrekt aan het blikveld van formele leidinggevendenden en dat in de praktijk de sturing wordt gezien als de verantwoordelijkheid van de operationeel leidinggevende met een onduidelijk takenpakket wat betreft leidinggevende taken, die formeel geen personeelsverantwoordelijkheid draagt. De commissie Schneiders constateerde in haar eindadvies³ dat het specialistische werk van de LE – zeker het werk van

¹ Kamerstukken II 2021/22, 29628 nr. 1076.

² Kamerstukken II 2021/22, 29628 nr. 1055.

³ Kamerstukken II 2021/22, 29628 nr. 1101.

technische afdelingen zoals die waar de heer Versteede werkzaam was – vragen om beter toegesneden leiderschap. Het rapport van de commissie Brouwer laat zien wat deze knelpunten in de werkpraktijk van de Landelijke Eenheid hebben betekend. Voor mij onderstreept het rapport het belang van de transitie de Landelijke Eenheid eens te meer.

In het kader van die transitie worden onder meer maatregelen getroffen om het profiel van leiderschap passend te maken bij de taak en de werkzaamheden van de organisatie en de diversiteit, de behoeftes en het niveau van de medewerkers. Dit wordt gedaan door het opstellen van leiderschapsprofielen en vervolgens het schouwen van de leidinggevendenden met als doel een juiste match tussen competenties van de leidinggevende en de behoefte van de organisatie. De korpschef hanteert een grote reikwijdte van deze schouw: ook de operationeel leidinggevendenden worden in de schouw meegenomen.

Ook ten aanzien van de span of control worden meerdere maatregelen getroffen. In delen van de organisatie waar het werk vraagt om kleinere werkverbanden, worden meer leidinggevendenden aangesteld. Dit is bijvoorbeeld al gebeurd binnen de Afdeling Afgeschermde Operaties, waar de werkverbanden zijn verkleind naar aanleiding van de aanbevelingen van "Uit het zicht", het eerste rapport van de commissie Brouwer.⁴

Verder overleggen mijn departement, de politie en de politievakbonden momenteel over een doorontwikkeling van het Landelijk Functiegebouw Nederlandse Politie (LFNP). Op dit moment is personeelsverantwoordelijkheid in het LFNP voorbehouden aan de kolom leiding, waarin de leidinggevende functies zijn ingericht. Operationele sturing ligt in de kolom uitvoering, bij de operationeel expert of de operationeel specialist. De doorontwikkeling beoogt onder andere een verankering van operationeel leiderschap, waarin personeelszorg en sturing op vak en vakmensen in één hand belegd zijn. Het streven is om eind 2023 de besluitvorming over de doorontwikkeling gereed te hebben.

De commissie Brouwer doet gedetailleerd verslag van de feiten en omstandigheden voorafgaand aan het overlijden van de heer Versteede, waaronder ook het handelen en de besluitvorming rondom zijn verplaatsing. De korpschef heeft deze beschrijving juridisch laten toetsen. Deze toets bevestigt de eerdere conclusie van de politie in 2020 dat er weliswaar sprake is van fouten, maar dat dit niet heeft geleid tot plichtsverzuim. Er is geen aanleiding gevonden dat één van de betrokkenen gepoogd heeft de heer Versteede te benadelen. Daarnaast wijst de korpschef op de door de commissie Brouwer geconstateerde organisatorische problematiek en het standpunt van de commissie dat er geen individuen verantwoordelijk mogen worden gehouden. Op basis van deze overwegingen neemt de korpschef het standpunt in dat er geen aanleiding is om de betrokken leidinggevendenden alsnog onderwerp te maken van een disciplinair onderzoek.

Overkoepelende analyse drie onderzoeken commissie Brouwer

De commissie Brouwer heeft drie suïcides bij de Dienst Specialistische Operaties van de Landelijke Eenheid onderzocht.⁵ In opdracht van de korpschef heeft de

⁴ Kamerstukken II 2021/22, 29628, nr. 1050.

⁵ Het huidige rapport inzake de suïcide van de heer Versteede in december 2019, het onderzoek naar de suïcide van een politie-infiltrant op 21 april 2021 (Kamerstukken II

commissie Brouwer een overkoepelende analyse uitgevoerd op basis van de drie uitgevoerde onderzoeken. Daarin wordt een aantal rode draden geïdentificeerd en worden lessen getrokken.

De gerapporteerde feiten en omstandigheden rond het overlijden van de drie medewerkers vertonen aanzienlijke verschillen, toch zijn er ook overeenkomsten tussen de casussen. Het betreft ten eerste de plek in de organisatie waar de medewerkers werkzaam waren, te weten de Dienst Specialistische Operaties van de Landelijke eenheid (destijds nog Dienst Landelijke Operationele Samenwerking genaamd). Zoals gezegd, waren de medewerkers en de leiding van Dienst Specialistische Operaties in die tijd onvoldoende toegerust op de opgaven die van de organisatie werd gevraagd: de sector kende in die tijd een grote diversiteit aan taken en (zeer) grote afdelingen, waardoor de span of control van de teamchef ook zeer groot was.

Tevens doet de commissie Brouwer ook aanbevelingen voor verbetering van de manier waarop de politie omgaat met het onderzoeken bij soortgelijke casuïstiek. De commissie beveelt aan de communicatie af te stemmen op de inhoud van het onderzoek en het moment van verschijnen daarvan. Op vragen over de mogelijke relatie tussen een suïcide en de werkomstandigheden hoort geen voorbarig antwoord gegeven te worden. Een suïcide waarbij er twijfel bestaat over de aanleiding, hoort volgens de commissie Brouwer altijd onafhankelijk onderzocht te worden, ook als de aanleiding daartoe wellicht niet door de organisatie wordt onderschreven. De korpschef heeft aangegeven dat hij deze aanbeveling onderschrijft. Deze aanbevelingen raken aan de vernieuwing van het integriteitsstelsel, zoals toegelicht in bijlage 3. Als deel van deze vernieuwing wordt ingezet op een meer onafhankelijke landelijke organisatorische voorziening die grote, complexe, politiek gevoelige of eenheidsoverstijgende disciplinaire onderzoeken behandelt. Deze voorziening kan een rol spelen in de aanbeveling van de commissie Brouwer om in de toekomst de onderzoeken naar soortgelijke casussen te protocolleren en te reglementeren.

Hoewel de conclusies die de commissie trekt over het oorzakelijk verband tussen de werkomstandigheden van de heer Versteeg en zijn overlijden gelijk zijn aan de conclusies van het onderzoek dat de politie uitvoerde in 2020, levert het onderzoek door de heer Brouwer op onderdelen een ander beeld op dan het eerder door de politie uitgevoerde onderzoek. De diepgang van het onderzoek en de uitvoering daarvan door een onafhankelijk onderzoeker gaven de nabestaanden het gevoel dat er naar hen werd geluisterd en dat nu (wel) alles in het werk is gesteld om hun vragen te beantwoorden. Deze conclusie van de heer Brouwer pleit voor het protocolleren van het omgaan met dit soort casussen en het reguleren van het veilig stellen van de informatie. Ik steun daarom de insteek van de korpschef om deze aanbevelingen van de onderzoeker op dit gebied over te nemen.

2021/22, 29628, nr. 1050) en de suïcide van een medewerker van het Bureau Inzet Coördinatie op 8 augustus 2022 (Kamerstukken II 2021/22, 29628, nr. 1079).